На території Лозівського району активно проводяться заходи з благоустрою територій населених пунктів в рамках проведення щорічної акції «За чисте довкілля», люди частіше виходять на прогулянки за місто «на природу», працюють на городах, дачах тощо.

У зв'язку із цим Лозівське районне управління Головного управління Держпродспоживслужби в Харківській області нагадує про небезпеку іксодових кліщів, які саме в цей період активізуються та є переносниками збудників небезпечних інфекційних хвороб – бореліозу (хвороби Лайма), кліщового енцефаліту тощо.

Як відбувається напад кліща?

Кліщі підстерігають здобич сидячи на кінчиках травинок, листя нижніх гілок кущів. Вони підіймаються на травинку або стебло куща на висоту до півметра і терпляче чекають, коли поруч пройде жертва. Особливо багато кліщів в чагарниках, ділянках з великою кількістю сухої некошеної минулорічної трави (сухостої – це місця зимівлі та розмноження іксодових кліщів).

Кліщі присмоктуються до людей не лише під час перебування на природі, але й через деякий час, після відвідування зеленої зони, залишившись на одязі, речах. Крім того, кліщі можуть заноситись до житла людини з букетами квітів, собаками та іншими тваринами. Кліщі непомітно і дуже міцно чіпляються кігтиками лапок за тканину або шерсть. Перекочувавши на свою жертву, кліщ шукає місця з ніжною шкірою. У людини він зазвичай впивається в шию, пахвові западини, в пахову область. У собак – за вухами, на холці, під пахвами, на животі. Прокушуючи шкіру, кліщ упивається глибше і починає смоктати кров. При цьому він дуже міцно закріплює свій хоботок слиною. Кліщ встромляє в шкіру свої щелепи і одночасно виділяє слину, яка є анестетиком – знеболюючою речовиною. Саме тому укус кліща безболісний і не помітний .

Як захистити себе від нападу кліщів?

При відвідуванні місць, де можуть бути кліщі, рекомендується:

- Одягатися в світлий однотонний, з довгими рукавами, щільно прилягаючий до тіла одяг, щоб було легше помітити повзаючих кліщів. Голову слід покривати головним убором.
- Проводити під час прогулянки само- та взаємоогляди через кожні 2 години та ще раз вдома. Особливо ретельно потрібно обстежувати ділянки тіла, покриті волоссям.
- Звільнити від сухої трави, гілок, хмизу в радіусі 20-25 м місце для відпочинку на природі.
- Вдома одразу змінити одяг, білизну, ретельно їх оглянути, випрати та випрасувати. Не можна залишати цей одяг біля ліжка чи спати в ньому. Витрушування одягу не позбавляє від кліщів.
- Прийняти душ, ретельно себе оглянути ще раз.
- Якщо разом з вами на природі перебував ваш пес – його теж слід оглянути на наявність кліщів до того, як впустити до помешкання.
- Використовувати репеленти (засоби, що відлякують кліщів). Препарати слід купувати в аптечній мережі, наносити відповідно до інструкції. Користуватись репелентами слід з урахуванням особливостей свого організму. При виникненні алергічних реакцій необхідно звертатись до лікарів.

При виявленні на тілі кліща

Необхідно звернутися до лікаря. Краще видалити кліща в лікувально-профілактичному закладі, адже інфікування може відбутися навіть через неправильне видалення, коли його ненароком причавити. Вірогідність захворіти, якщо кліщ провів на тілі менше 24 годин, мінімальна.

Досліджувалися різні методики видалення кліща, що присмоктався, але самим ефективним і безпечним є метод з використанням пінцета.

При самостійному видаленні кліща необхідно дотримуватися наступних вимог: перед витяганням кліща шкіру слід обробити будь-яким антисептиком. Необхідно захопити кліща пінцетом (з тупими або заокругленими кінцями) якомога ближче до шкіри і витягти його помірним рівномірним зусиллям, спрямованим суворо вертикально, не застосовуючи жодних викручувальних рухів. Після вилучення шкіру повторно обробити антисептиком. Важливо постаратися під час вилучення не розчавити кліща. Якщо немає пінцета, то можна витягти кліща захищеними пальцями (захистити можна бинтом, гумовими рукавичками). Кліща слід одноразово обернути бинтом, вхопити якомога ближче до шкіри і акуратно потягнути вгору перпендикулярно шкірі.

Після видалення кліща обов'язково помити руки з милом або обробити антисептиком.

Після укусу кліща можливі варіанти розвитку:

- Людина залишається здоровою
- Людина інфікована (заражена)

Хвороба Лайма (кліщовий лайм-бореліоз) – це природно-вогнищеве, інфекційне, полісистемне захворювання, яке розвивається після укусу кліща, зараженого бореліями.

За інформацією ДУ «Харківський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України», у 2023 році в нашій області було взято на облік 522 особи, які постраждали від нападу кліщів. Близько двохсот із них захворіли на хворобу Лайма.

У Харківській області за результатами багаторічного моніторингу визначено 445 територій, де є природні осередки цієї інфекції, в тому числі і на території Лозівського району.

Зараження також може відбутися при попаданні випорожнень кліща на шкіру з наступним їх втиранням при розчісуванні.

Симптоми іксодового кліщового бореліозу (хвороба Лайма):

Тривалість інкубаційного (прихованого) періоду від однієї до 60 діб, найчастіше - 14 діб.

- укус кліща;
- почервоніння в місці укусу кліща (мігруюча кільцеподібна еритема червоно-рожевого кольору 5-6 см в діаметрі. У процесі свого розвитку еритема поступово в центрі блідне, зона почервоніння переміщується до периферії, іноді до 50 см), у 30-40% хворих еритема не спостерігається;
- незначний свербіж в місці укусу кліща;
- часто разом з еритемою у людини з’являється лихоманка, головний біль, затверділість м’язів шиї, ломота в тілі і млявість.

Якщо лікування хворих на ранній стадії не проводиться, хвороба набуває хронічного перебігу, приводячи до тривалої непрацездатності та інвалідності. У хворих можуть бути уражені різні органи: шкіра, суглоби, м’язи, нервова і серцево-судинна система, печінка, очі.

Що робити з видаленим кліщем?

Видаленого кліща слід помістити на шматок вологої марлі у флакон, пробірку, інший чистий скляний посуд, щільно закрити кришкою (корком). Кліща віднести до лабораторії, де проводяться лабораторні дослідження кліщів на наявність збудників інфекційних хвороб. Також, спеціалісти лабораторій можуть проводити сучасний імуноферментний аналіз виявлення антитіл до інфекційних хороб.

Ще одне небепечне захворювання, переносником збуднику якого є іксодові кліщі – кліщовий вірусний енцефаліт. Це природно-вогнищеве гостре інфекційне вірусне захворювання з переважним ураженням центральної нервової системи, яке може привести до інвалідності, а в окремих випадках – до летальних наслідків.

Вірус кліщового енцефаліту зберігається, розмножується в організмі кліща та передається наступним поколінням кліща.

Зараження людини відбувається під час кровосмоктання кліща, при випадковому роздавлюванні кліща чи розчісування місця укусу та втиранні в шкіру зі слиною чи тканинами кліща збудника інфекції, при вживанні в їжу сирого молока інфікованих кіз, корів.

Період від зараження до перших клінічних проявів хвороби (інкубаційний період) триває, в середньому 7-14 днів, з коливаннями від однієї до 30 діб. У хворого різко підвищується температура тіла, до 38-39 С, з’являється нудота, блювота, турбують болі в м’язах шиї, спини, кінцівок. В місті присмоктування кліща з’являється еритема. В подальшому з'являються симптоми ураження центральної нервової, серцево–судинної, дихальної систем. Для лікування призначають імуноглобулін проти кліщового енцефаліту.

Отже, дотримуйтесь простих та доступних правил захисту від кліщів!
Адже так можна уникнути їх нападів та ризиків захворювання на небезпечні інфекційні хвороби.